

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Boșana”, „Brădetul”, „Casa de păstrare”
Miercurea, „Casa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lăpovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgnea”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 12.—, pe $\frac{1}{2}$ an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 17 Decembrie 1905.

Nr. 51.

La situațiune.

Prevederea este una dintre calitățile și virtuțile cardinale ale bunului financiar, și chiar pentru că în cercurile financiare este mai dezvoltat simțul și niziunța de a prevedea evenimentele viitoare, spre a preveni la timp efectele lor păgubitoare ori spre a exploata avantajile, ce eventual le vor putea oferi, multă lume se orientează chiar și în chestiuni ce strict luat nu aparțin afacerilor financiare, în primul rând după ținuta ce o observă cercurile financiare față cu evenimentele zilei și după modul cum le judecă.

Din aceste conziderațiuni a ajuns bursa să fie și pentru cercurile politice un fel de observatoriu seismologic, care simte și semnalează și cea mai mică sguduire a țărâmului și arată direcțiunea și vehemența ei; și tot astfel și buletinul de curs al bursei ni-se prezintă de multeori ca o foaie albă, pe care evenimentele viitoare își aruncă umbra înainte.

Nu încapă îndoială, că afacerile financiare cu cari se ocupă Băncile noastre nici pe departe nu sunt atât de gingașe și complicate ca afacerile bursei, și că întâmplările și împrejurările ce pot influența gestiunea lor nu au un mers atât de repede, nu se ivesc atât de nemijlocit și repentin, ca cele ce pot influența asupra cursului de bursă. Dar cu toate acestea prevederea, precauțiunea, are o importanță deosebită și în viața institutelor de credit mai mici, și observarea ei riguroasă este cea mai puternică garanție a existenței și viitorului lor. Acest lucru l-au recunoscut sau cel puțin l-au simțit în mod inconștient, chiar și cercurile conducătoare ale celor mai neînsemnate și primitive întreprinderi financiare ce le-a întemeiat poporul nostru.

Căci ce este alta decât o măsură de precauțiune crearea fondurilor de rezervă, a

rezervelor de efecte, instituțiunea reviziunilor și toate celelalte măsuri de consolidare ale Băncilor noastre? Nu nevoi actuale, ci numai niziunțe de prevedere pentru viitor, au dat naștere începuturilor de organizațiune în sinul institutelor române de credit și au avut de urmare tot ceea ce au isprăvit Conferențele Băncilor. Ba chiar și întemeierea acestui organ de publicitate nu este alta decât o simplă măsură de precauțiune.

Nu ni-se va putea lua deci în nume de rău, dacă în fruntea numărului nostru de astăzi vom îndemna la măsuri de precauțiune din un incident, poate prea îndepărtat, care multora li-se va părea deadreptul „tras de păr”. Și în adevăr, nici noi nu dăm întâmplărilor de cari ne vom ocupa vreo însemnătate actuală, ci profităm numai de ele ca de niște ocaziuni binevenite, spre a reveni asupra unei chestiuni de mult și de multeori tratată în coloanele revistei noastre.

În zilele din urmă ziarele ne-au adus o mulțime de știri despre un mare asalt — sau după cum se zice în terminologia financiară: despre un *Run* — al deponenților asupra caselor de economii din S. Petersburg. Anume în vederea stărilor anarhice ce dominează astăzi în Rusia, publicul înspăimântat de întâmplările groaznice la cari asistă din zi în zi, și-a pierdut toată încrederea în stabilitatea lucrurilor, și în vitalitatea și soliditatea chiar și acelor instituțiuni ce le credea ocolo mai sigure, și pierzându-și tot cumpătul caută să mântuiască ce mai este de mântuit. Astfel și deponenții Băncilor mari ale imperiului, îngrijați că și-ar putea pierde toate economiile și întreg avutul lor, au căutat să pună mâna pe capitalurile ce le-au încredințat institutelor de economii, și au cerut replătirea momentană a depozitelor în masse atât de mari, încât Băncile au trebuit să le restituie milioane întregi în timp de câteva oare.

Tot omul, care este cât de puțin orientat în afacerile de bancă, va ști aprepți pericolul ce-l reprezintă o asemenea criză chiar și pentru existența celor mai puternice și celor mai solide institute de bani.

Dar ce au a face aceste întâmplări cu Băncile noastre?

Este drept, Rusia e departe de noi, interesele noastre nu sunt acolo angajate și țara noastră este — și sperăm că va da Dumnezeu să și rămână scutită de sguđuri atât de groaznice ca celece muncesc acum imperiul Țărilor. Dar cu toate acestea întâmplările dela S.-Petersburg ne pot servi, și este bine să ne și servească ca un *memento*, ca o învățătură pentru viitor.

Căci în fine nici stările în cari se află astăzi statul ungar, nu prea sunt liniștitoare. De lung timp încoace ordinea de drept este suspendată, întreaga țară se află în cea mai mare febrere și spiritul public boleşte din greu. Nu mai putem ști de azi pe mâne ce și cum va fi, și în asemenea stări cu totul anormale, li-se impune Băncilor noastre, depozitarelor avutului nostru național, cea mai riguroasă precauțiune.

Am văzut chiar în cele din urmă zile, cum o știre hazardată, aruncată în vânt de un mizerabil speculant și exploatată de o presă degenerată, care în stările anormale de astăzi nu-și mai poate potoli eterna sete de scandal, — a putut neliniști mii și mii de oameni pacinici, a putut seduce — în forma prezentată de reaua conștiință a unui funcționarism conștiu de păcatele sale — chiar și guvernul țării, care ar trebui să știe dar în realitate nu știe ce se întâmplă în țara ce o guvernează, la măsuri cari ne prezintă în fața lumii ca și când am fi în toiul răsboiului civil și al atrocităților nesfârșite, până când la noi în realitate nu se știe nimic despre acestea și toată lumea în deplină liniște și pace își vede de afacerile sale.

Vedem deci, că cauze mici pot avea urmări mari și grave, și înadevăr avem chiar cunoștință despre cazuri concrete, că proștiile lansate în foile din capitală și în mod indirect confirmate prin măsurile neprecugetate ale guvernului, au început a neliniști și o parte a clientelei Băncilor noastre.

Cu un cuvânt: ne aflăm într'o stare cu totul abnormală și critică, și conducătorii institutelor noastre conștii de responsabilitatea lor, sunt datori a luă măsuri de precauțiune pentru eventualitățile incalculabile ale zilei de mâne.

Nu voim să fim prea sceptici și avem chiar firma credință, că în fine și cercurile

politice își vor reveni în fire și vor căută să restabilească pacea de care avem atâta trebuință. Dar experiențele zilelor din urmă au arătat, că stările în cari trăim nu mai sunt sănătoase și că trebuie să ne pregătim și pentru întimpinarea unor eventualități extraordinare și anormale.

Și din această cauză ne credem datori a da Băncilor noastre advertisementul, că în situațiunea dată institutelor de credit, în interesul lor propriu și al clientelei lor, li-se impune în primul rând datoria de a îngriji de *capital mobil*, spre a putea întipină și nevoi extraordinare. Vor avea deci să-și impună cea mai mare rezervă la acordarea împrumuturilor noue, și să caute să-și întărească neamănat rezerva de efecte ușor realizabile, pentru care li-s'a deschis o cale largă și sigură prin dispozițiunile luate pentru cedarea împrumuturilor ipotecare la institute ce emit scrisuri fonciare.

Și în momentul când Băncile noastre în caselle lor, în locul obligațiunilor moarte și realizabile abia peste un lung șir de ani, vor avea scrisuri fonciare fie numai până la jumătate a valorii acelor obligațiuni, vor putea întipină fără îndoială, și eventualitățile cele mai critice.

Politica de discount a „Băncii Austro-Ungare“.

Sub titlul acesta revista „Pénzintézeti Szemle“ dela 1 Decembrie a. c. publică din peana lui Dr. Vársárhelyi Jenő un prea interesant și instructiv articol, pe care, fiindcă tractează totodată și o temă de cea mai mare actualitate, il reproducem în întregime:

Ultima urcare a etalonului oficial al Băncii Austro-Ungare, întâmplată la 19 Octombrie a. c. a deșteptat în mod neobicinuit interesul publicului mare din țară, care, precum se știe, de altcum puțin interes și simț are pentru chestiunile și evenimentele național-economice. Cauza acestei senzațiuni momentane nici în cazul prezent nu este a se căută în vr'un avânt al „*spiritului economic*“. Cauza este mult mai evidentă și reală și nu este alta, decât că se află în joc interesul nemijlocit al tuturor aceluora, cari de aci încolo vor trebui să plătească pentru creditul, de care vor uză, cu 1% mai mult. Iar numărul acestora este la noi conziderabil. Imprejurarea aceasta n'ar fi de regretat, dacă însemnatul număr al solicitatorilor de credit s'ar recrută dintre aceia, cari folosesc creditul pentru scopuri productive și fructifică astfel valorile împrumutate, încât prin urcarea etalonului dela 3½% la 4½% se reduce cel mult câștigul — deși nici aceasta nu trebuie să urmeze în mod necesar —, dar nicidecât nu se periclitează producțiunea ori chiar existența.

Acolo însă — și acesta este cazul la noi — unde preponderază creditul conzumativ și marea majoritate

a solicitatorilor de credit se recrutează dintre aceia, cari au venituri fixe și cari așazicând *mădăncă* sumele luate împrumut și apoi sufer ani de zile sub greutatea „ratelor“, acolo urcarea etalonului nu va produce bucurie și nimeni nu va căuta să se mângâie cu aceea, că urcarea etalonului este o urmare a cererii după capitaluri, provocată de avântul mai mare, ce l-a luat producțiunea. Nicidecât. Capitaluri, dacă pot fi astfel numite massele de bani, ce se retrag dela întreprinderi și se aglomerează ca depozite spre fructificare, sunt la noi mai multe decât trebuie și întrec cu mult cererea productivă și serioasă, care când caută capitaluri, știe săși deștepte încredere și oferă garanții suficiente pentru ajungerea scopului.

S'au ivit, sub impresiunea surprizei momentane, și păreri de acelea, cari au conziderat urcarea etalonului, ca o simplă manevră de bancă, inscenată cu scopul de a mări câștigurile băncilor. Cum s'ar și putea explica altcum acest fapt, când este evident, că marea abundență de bani, ce dominează la noi, și față de aceasta stagnațiunea afacerilor, pretinde mai curând o nouă reducere, decât urcare a etalonului. Cei mai puțin laici și preocupați adaugă la aceasta, că dacă urcarea a fost deja absolut necesară, banca se putea mulțami și numai cu o urcare de $\frac{1}{2}\%$; scopul, care a voit *afirmativ* să l ajungă banca cu urcarea etalonului, adică *apărarea fundațiunii sale metalice* și împedecarea exportului de aur, l-ar fi putut ajunge totată de bine, ca și cu urcarea de 1% .

Nu va fi de prisos a arăta în cele următoare adevărul motiv și a expune totodată principiile, de cari este condusă Banca Austro-Ungară și peste tot fiecare bancă de emisiune la fixarea etalonului, cu alte cuvinte în *politica sa de discount*.

Faptul însuș este următorul:

La 19 Octomvrie a. c. Conziliul general al Băncii Austro-Ungare a hotărît, de a urcă cu începere dela 20 a aceleiaș luni, etalonul de interese la escomptul de cambii, warrant-uri și efecte la $4\frac{1}{2}\%$; la împrumuturi pe rente de stat, asignațiuni salne și scrisuri fonciare proprii la 5% și la împrumuturi pe alte efecte la $5\frac{1}{2}\%$.

Prin urmare *etalonul de discount* s'a urcat la $4\frac{1}{2}\%$; iar la lombard, adică la împrumuturi pe efecte la 5% resp. $5\frac{1}{2}\%$. Cauza, că de ce banca calculează un procent mai redus la escont, decât la lombard, nicidecât nu se poate explica cu cunoscuta lege fundamentală a creditului, conform căreia mărimea taxei de folosință a capitalului (dobânda) depinde de siguranța creditului; căci pe când lombardul oferă garanții reale, pe atunci cambiile discountate oferă în persoanele obligațiilor cambiali numai o garanție personală, care este mai variabilă și nesigură decât cea dintâiu, de unde ar urmă logice ca tocmai etalonul de discount să fie mai urcat. Faptul acesta poate fi explicat numai dintr'un punct de vedere mai înalt și anume, că banca, pe lângă că-și servește interesele sale proprii, este chemată totodată a ocroti și interesele economice generale și indeosebi ale circulațiunii.

Unul dintre cele mai acomodate mijloace pentru ajungerea acestui scop este cultivarea afacerilor de escont. Comerciantul și industriașul își vinde cea mai mare parte a mărfurilor sale pe credit și intrucât este posibil, pe lângă cambii; prin discountarea acestor cambii, după detragerea discountului, își primește banii, pe cari după drept i-ar putea pretinde numai peste 3, 6 ori 9 luni. Și fiind uriașe sumele, cari ajung anual la discountare, comerțul și industria are mare interes, ca discountarea să se faciliteze și să fie împreună cu cât mai mari avantajii materiale, față

de alte operațiuni de credit mai puțin folositoare ori cari nu derivă strict din afaceri comerciale sau industriale. Scopul acesta îl urmărește banca, când fixează pentru escont un etalon mai redus și tendința aceasta este evidentă și de acolo, că privilegiul amintit, banca îl acordă așazicând exclusiv numai *cambiilor comerciale* menționate mai sus, cari s'au dat drept preț de cumpărare al mărfurilor, și și acestora numai, dacă nu au scadență mai lungă de 92 zile. Cu alte cuvinte banca, resp. banca de emisiune discontează numai cambii comerciale, cu scadență maximală de 92 zile. Se mai pretinde și aceea, ca pe cambie să fie cel puțin două subscrieri „bune“, adică dela persoane solvabile (de regulă una este vânzătorul, a doua cumpărătorul).

Acestea sunt așa numitele „*cambii de bancă*“; cambiile liberate pentru împrumuturi de bani sau mai bine zis cambiile de complezanță Banca Austro-Ungară nu le discontează. Iar dacă comerciantul ar voi să valorizeze la banca de emisiune o cambie cu scadență de 6 luni, atunci o va putea face aceasta numai ca împrumut lombard, cu alte cuvinte va amaneta cambia, dar va plăti după împrumutul ridicat pe calea aceasta cu 1% mai mult, decât la escont. Acest procent mai urcat îl plătește până în ziua, când cambia mai având numai o durată de 92 zile, va putea fi discountată de bancă.

Cel mai mare venit al băncii provine din escontul de cambii, căci 98% ale valorilor discountate sunt cambii. Astfel d. ex. câștigul realizat în 1896 din escont a fost K 15.317,508, din lombard K 3.004,232; în anul 1900 câștigul realizat la escont s'a urcat deja la K 18.2 mil., pe când din lombard a rezultat rotund K 3.200,000; prin urmare acest ram de afaceri nici pe departe nu arată o desvoltare atât de mare, ca escontul.

În urma importanței escontului, ori de câteori se vorbește în lumea financiară de *etalonul de bancă* ori *etalonul oficial*, sub cuvintele acestea se înțelege totdeauna *etalonul de discount*, după care se orientează atât mărimea etalonului privat, cât și etalonul altor rami de operațiune ai băncilor de emisiune.

În trecutul apropiat etalonul oficial al Băncii Austro-Ungare a arătat următoarele fluctuațiuni:

Dela	6 Octomvrie 1899	6%
„	6 Decemvrie 1899	$5\frac{1}{2}\%$
„	20 Ianuarie 1900	5%
„	5 Februarie 1900	$4\frac{1}{2}\%$
„	1 Martie 1901	4%
„	5 Februarie 1902	$3\frac{1}{2}\%$
și	20 Octomvrie 1905	$4\frac{1}{2}\%$

Prin urmare în curs de 6 ani etalonul s'a redus continuu și gradat, ceea ce încă este una din cauzele surprizei produse de urcarea dela 20 Octomvrie. Mulți ce este drept au zis, că aceasta dispoziție este numai trecătoare și în curând se va reîntoarce iarăș etalonul redus; speranța aceste însă abia se va realiză conziderând, că piețele externe de bani, de a cărora influință nici banca noastră de emisiune nu se poate emancipă fără periclitarea sa proprie, și-au menținut etalonul urcat; ba Banca imperială germană, care este mai aproape de noi, la 4 Noemvrie a. c. și-a ridicat chiar etalonul dela 5% la $5\frac{1}{2}\%$.*

Am amintit deja mai sus că nu situațiunea economică internă a dat naștere etalonului de $4\frac{1}{2}\%$.

Dar din cele premerse se vede totodată, cât de gre-

*) La 11 Decemvrie a. c. a urmat o nouă urcare a etalonului Băncii imperiale germane cu $\frac{1}{2}\%$, fiind de prezent 6% la escont și 7% la lombard. (Nota Redacțiunii).

șită și preocupată este părerea acelor, cari califică urcarea etalonului drept un mijloc de speculațiune al băncii. Ar fi o speculațiune foarte greșită din partea băncii, de a forță etalonul într'un timp, când dominează în țară stagnațiunea și depresiunea economică. Prin aceasta ar mări deoparte concurența, iar de altă parte circulațiunea cambiilor și astfel ar contribui la reducerea câștigului ei propriu. Dar abstrăgând de toate acestea, părerea amintită este absurdă și din acel motiv, fiindcă în fond nici banii nu sunt altceva decât o marfă, prețul căreia, în ultima analiză, depinde de relația dintre cerere și ofertă, va să zică de *factori naturali* și nu de caprițul singuraticilor ori institutelor.

Până aci am tractat partea negativă a ultimului act complinit în politica de discount a Băncii Austro-Ungare; mai importantă este însă întrebarea: care este cauza pozitivă și nemijlocită a urcării etalonului?

Dacă nu situația economică internă, atunci fără îndoială situația economică internațională a provocat urcarea etalonului, sau mai precis: cauza urcării etalonului trebuie căutată în referințele pieței internaționale de bani.

Cel mai însemnat eveniment al anului trecut și al celui prezent, a fost, atât din punct de vedere politic, cât și economic, războiul ruso-japonez. Guvernul japonez, dar îndeosebi cel rusesc, a contractat împrumuturi uriașe, primul pe piața americană, ultimul pe piețele europene, cu deosebire: engleză, franceză și germană. Și deși este adevărat, că o parte a sutelor de milioane ridicate ca împrumut s'au reintors în țările creditoare ca preț de cumpărare al armelor, al articloilor de războiu și echipament, totuși o parte mai mare a lor s'a trimes și a rămas în Orient, ne mai vorbind de valorile de milioane, cufundate în ocean ori nimicite în luptele cele mari.

Iar acum, când părțile beligerante au încheiat armistițiul și mai apoi pace, piața de bani a început a-și recăștiga calmitatea de mai înainte și prin senzibilitatea sa a arătat imediat, că banii, metalul nobil, s'au imputinat. Iar împrejurarea că Rusia, pentru a-și regula finanțele deranjate prin războiu a pus în perspectivă contragerea unui nou împrumut de mai multe sute de milioane, a potențat și mai mult eventualitatea imputinării banilor și teama băncilor de emisiune de a-și perde rezerva metalică, precum și nizuința de a-și apăra metalul nobil existent și a acuirea noue rezerve.

Acești doi factori: 1. reducerea metalului nobil sau a *cuantității aurului* și 2. *căutarea potențată a aurului*, a provocat necesarmintea scumpetea banilor, care este de câteva luni încoace permanentă, ba chiar în creștere.

Eată câteva date. Etalonul Băncii imperiale germane a fost dela 26 Februarie 1905 încoace 3%. În zilele prime ale lui Septemvrie Banca Angliei și-a urcat etalonul dela 2½% la 3%, apoi la 4%; în urma acestei urcări Banca imperială germană este constrânsă a-și urca și ea etalonul la 4%, după aceea la 4½%, apoi la 5% și mai pe urmă la 5½%, (resp. la 11 Decemvrie a. c. la 6%, *Nota Redacțiunii*). Etalonul privat, care la 7 Octomvrie a fost în Berlin încă de 3⅞%, la 25 a aceleiași luni s'a urcat deja la 5⅞%. În America etalonul a variat la începutul lui Octomvrie între 6—7%. Piața franceză arată relativ cea mai mică urcare.

Toate aceste țări au fost nemijlocit atinse de partea financiară a războiului ruso-japonez și au resimțit reducerea cantitativă a aurului; nu este deci numai un joc al întâmplării, că aici s'a și observat pentru primadată că banii se scumpesc. Piața ungară

și austriacă din contră, abia sau chiar de loc n'a fost atinsă de acest însemnat eveniment național-economic; la noi ori în cealaltă parte a monarhiei s'a plasat numai o parte de tot neînsemnată a împrumuturilor rusești, astfel că cu drept cuvânt putem zice, că etalonul nostru oficial de 4½%, nu este alta decât *reflexul* situației financiare internaționale și un prezervativ contra cererei cele mari de bani a străinătății. Aceasta explică totodată și faptul, pentruce a întârziat la noi atât de mult urcarea etalonului, căci pe când Banca Angliei și a Germaniei și a urcat de repetite-ori etalonul, pe atunci la noi în o ședința a Conziliului general al Băncii Austro-Ungare, ținută în prima săptămână a lui Octomvrie, secretarul general a făcut enunțațiunea, că nu este motiv pentru urcarea etalonului și procentul de discount a fost fixat în fine cu 4½% numai atunci, când situația băncii, publicată în a doua săptămână a lui Octomvrie, a arătat față de trecut o reducere de 2·1 milioane a metalului nobil.

După acestea trebuie să răspundem la două întrebări:

1. Corect și motivat este din punct de vedere economic, ca banca să scumpească banii pentru a-și apăra fundațiunea metalică? Cu alte cuvinte: periclitare sunt oarecari interese economice prin reducerea fundațiunii metalice a băncii de emisiune? Fără îndoială, că da. Banca este obligată a-și acoperi 40% ale bancnotelor sale cu metale nobile și prin aceasta a asigură rescumpărarea bancnotelor. Aceasta acoperire este prima condițiune a încrederei puse în bancnote și îi dă bancnotei caracterul unui mijloc de plată. Între împrejurări normale nu-i prea vine nimănu în minte a face uz de promisiunea imprimată pe bancnotă, că „Banca Austro-Ungară plătește contra acestei bancnote, la cerere, imediat (d. ex.) 20 coroane în monedă legală”; dar dacă banca își perde fundațiunea metalică ori o parte însemnată a aceleia: atunci imediat se va prezentă spre rescumpărare întreaga cantitatea de bancnote și dupăce prin acoperirea de 40% rescumpărarea „momentană” devine iluzorie, urmarea va fi un *disagio* la bancnote, nesiguranța valorilor și calculațiunilor economice, insolvențele și crizele. Nu încape deci nici o îndoială, că conzervarea fundațiunii metalice a băncii de emisiune constituie un *mare interes economic* și este în sine motiv suficient pentru urcarea etalonului chiar și atunci, când pentru singuraticile subiecte economice măsura aceasta ar fi poate păgubitoare.

2. O întrebare mult controversată însă este: că ajunge-se oare prin urcarea etalonului scopul amintit? Se împiedecă prin ea scurgerea aurului? Mulți, și între aceștia scriitori de renume, neagă, că politica de discount ar avea acest efect.

Înainte de a ne expune propriile noastre vederi asupra acestei chestiuni, trebuie să prețim unele lucruri în general destul de cunoscute. Situația pieței de bani, scumpetea ori ieftinătatea banilor se reoglindează mai bine în cursul cambiilor, adevă în cursul cambiilor străine, al *devizelor*. În comerțul internațional plățile se fac de regulă prin cambii, nu în aur. Cauza este, că plata în aur este mai costisitoare, având a se plăti și cheltuieli de transport și eventualele premii de asigurare pentru asigurarea aurului contra pierderii. Cambia, care se poate expediă în o scrisoare recomandată, face de prisos cheltuielile acestea și pe lângă aceasta plata făcută pe calea aceasta este totatât de sigură, ca și plata în aur.

Cambiile acestea (devizele) formează în piața de bani obiect de cumpărare-vânzare, se cotează la bursă și au curs, care fluctuiază după aceleași legi, ca și

cursul altor efecte. Cu cauzele acestor fluctuațiuni nu este locul a ne ocupa aci, excepționând una, despre care vorbim mai jos. Dar pe când cursul altor hârtii de valoare poate fi ilimitat, pe atunci cursul devizelor nu poate fi mai mare, decât valorează metalul nobil în bani, plus spesele de transport și eventualele spese împreunate cu procurarea lui. Cu alte cuvinte dacă K 100 corăspund la 85 mărci germane, atunci în Berlin prețul unei cambii de K 100 de plată în Ungaria nu este mai mare decât 85 mărci, plus spesele de transport ale cambiei până în Ungaria. Dacă prețul va fi mai mare, atunci comerciantul nu cumpără cambie, ci alege modalitatea mai ieftină: schimbă bancnota în aur și trimete aur. Iată, cursul urcat al devizelor, provoacă exportul aurului; banca trebuie să apese cursul cambiilor, să scumpească aurul, spre a împiedeca exportul aceluia.

Întreg procesul acesta îl vom ilustra printr'un exemplu concret, având în vedere precedențele urcării etalonului la Banca Austro-Ungară.

Să zicem, că comerciantul din Ungaria își procură mărfuri din Berlin în preț de 1000 de mărci. Suma aceasta o va plăti prin o cambie, și anume mai practic astfel, că va acuirea cambia aceasta dela o bancă mai mare. Institutul de bani emite o cambie despre 1000 de mărci și o trasează asupra unei bănci berlineze cu care stă în legătură și care va plăti suma cambială vânzătorului berlinez. Banca emitentă vinde cambia de 1000 de mărci după cursul zilei, care să admitem că este: 100 mărci = K 117.35. Conziderând valoarea, 100 mărci, corăspund la K 117.56, prin urmare cursul pari este 100 mărci = 117.56; în cazul de sus comerciantul a cumpărat avantajos și situația lui este mult mai favorabilă, decât dacă ar trimete aur, în care caz ar trebui să calculeze pentru 100 mărci K 117.56, lângă care sumă se mai adaugă și spesele de transport al aurului.

Să urmărim mai departe cambia. Banca berlineză primește cambia, plătește resp. discontează valoarea ei și la scadență sau

1. o prezentează spre plată institutului emitent, în care caz merge aur din Ungaria în Germania,

2. sau nu o rescumpără, ci trage dobânda după ea și face astfel o plasare de capital.

De ce împrejurări depinde hotărîrea băncii berlineze de a prezenta cambia spre plată ori a o ținea la plasament? Dacă cursul cambiei în mărci, care la emisiune a cotat la noi K 117.35 în interval s'a urcat la K 117.80, atunci banca berlineză se va grăbi să exploateze cursul favorabil și va prezenta cambia. Banca Austro-Ungară prin urmare trebuie să se silască a reduce cursul cambiilor în mărci și în general al devizelor. Urcă etalonul. Bani se scumpească, prețul mărfurilor — între acestea și al cambiilor — necesar mînte scade. Băncile din străinătate — și acum venim la miezul lucrului — încă trag dobânzi mai mari după cambiile ungare și austriace, ce se află în posesiunea lor, deci nu se vor grăbi a le realiza; exportul aurului este împiedecat, ba etalonul urcat potentează chiar cererea după cambii ungare și urcă cursul aceluia, din ceace rezultă import de aur.

La cele precedente mai avem de adăus încă numai următoarele: Înainte de 20 Octomvrie, va să zică nemijlocit înainte de urcarea etalonului nostru oficial, cursul cambiilor germane a fost la noi peste 117.80 (pari 117.56), al cambiilor engleze 240.90 (pari 10 funți st. = K 240.17), iar cambiile franceze a căror paritate este K 95.22, au cotat 95.65. Etalonul de discount a fost în Londra 4%, în Berlin 5%, în Pe-

tersburg 5½%, iar la noi numai 3½%. Au subversat deci ambele cauze, cari motivează urcarea etalonului: a) cursul urcat al devizelor și b) etalonul mai urcat al piețelor străine. Văzând banca noastră de emisiune, că deși a pus la dispoziția pieței devize în valoare de K 30 milioane, totuș nu i-a succes a reduce cursul cambiilor, nu i-a rămas alta, decât să apeleze la *ultima ratio*: să urce etalonul.

Iar faptul, că a scumpit banii deodată cu 1% și nu numai cu ½% — cum ar fi dorit unii — se explică simplu prin aceea, că urcarea cu ½% n'ar fi avut nici un efect. Nu începe în doială, că prin măsura aceasta creditul s'a scumpit, institutele de bani încassează dobânzi mai mari, dar fără a plăti în acelaș timp și după depozite spre fructificare cu 1% mai mult.

De altă parte să nu se scape din vedere, că la noi chiar și pe lângă etalonul de 3½%, depozitele spre fructificare s'au aglomerat în măsură prea mare la bănci și că dacă într'alte situația economică este favorabilă, creditul comercial, în urma elasticității și productivității sale, nu suferă prin faptul, că etalonul este cu 1% mai urcat. Astfel de ex. în anul 1900, când etalonul a fost 5% și 4½%, banca de emisiune a discontat în Ungaria cu 76.5 milioane coroane mai multe cambii, decât în 1901 pe lângă etalonul de 4%. Iar dacă prin etalonul urcat se restrânge creditul conzumtiv, aceasta numai bine este.

Și în fine, chiar când de fapt și incontestabil interesele singuraticilor ar suferi prin urcarea etalonului, trebuie să ne împăcăm cu aceea, că, în caz de colisiune între două interese opuse, cea mai justă soluțiune este, ca interesele de ordin secundar să se subordoneze intereselor mai mari.

Școala economică de repetițiune.

Planul de învățământ al școalei economice de repetițiune de băieți și fete.

Puncte de vedere generale.

Scopul și misiunea școalei economice de repetițiune este ca pe lângă consolidarea și cultivarea mai departe a cunoștințelor de până aci ale elevilor de ambele sexe, în etatea dela 13—15 ani, să-i exercite în singuraticii rami ai economiei în o astfel de măsură, că băieții, ca fitori agricultori să-și poată manipula rațional proprietățile, sau ca muncitori agricoli să-și potenteze capabilitatea de câștig; fetele însă, ca fitoare econoame și mame de familie să învețe celece trebuie știute din ramii economice ce cad în sfera lor de activitate și să-și aproprieze agendele mai principale.

Din punctul de vedere a deosebirii cercului de activitate viitor al celor două sexe planul de învățământ este a se stabili astfel, că afară de obiectele ce sunt a se învăța în comun, să se facă evidente deosebit pentru fiecare sex acele obiecte, cari trebuie să le învețe numai elevii și acelea, cari trebuie să le învețe numai elevele.

Planul de învățământ al ambelor școale este a se stabili astfel, ca pondul să cadă pe instrucțiunea obiectelor economice și pe instrucțiunea practică.

Din obiectele generale sunt de a se lua acelea, cari servesc mai mult scopurile spiritului național și al culturii generale, și cu o cale stau în raport mai deaproape cu scopurile practice ale școalei economice de repetițiune. Obiectele generale sunt de a se propune din cărțile de lectură.

În planul de învățământ al școlii de băieți economice de repetiție își află loc toți ramii economici mai principali, din cari la singuraticile astfel de școli — cu ocazia facerii planului de oare — se vor lua numai acelea, a cărora instrucție a hotărât-o reprezentanța comunală pe baza §-ului 11 al regulamentului de organizare în urma proiectului scaunului școlar sau al curatoratului.

Obiectele economice și din economia casei luate în planul de instrucție al școlii de fete economice de repetiție — excepționând cultura vermilor de mătăsă în locurile mai sălbatice și specialitățile mai fine aparținătoare cercului singuraticelor familii mai bogate și cu cultură mai înaltă, mai departe ocupațiile industriei de casă locale (gătirea de dantele, covoare (scoarțe) și cusături, etc.) — se pot propune pretutindeni, pentru că propunerea acestor obiecte este necesară pretutindeni și se poate executa, alegând natural — la cultura legumilor, la cultura galițelor și la economia de casă — aceea, ce e necesar a se propune în localitate, și lăsând propunerea acelor ce acolo nu e împreună cu folos practic.

Hotărârea acestora nu causează greutate.

Pentru băieți — la sate — este necesar a se propune aproape pretutindeni agricultura și cultura animalelor.

Ce privește cultura plantelor trebuie să ne strângem numai la cunoștința și cultura practică a acelor plante, cari prosperează bine în regiunea respectivă, sau a căror aclimatizare se vede necesară din punctul de vedere al climei, a solului și a împrejurărilor de viață a poporului.

Cultura animalelor este a se lua în direcțiunea și măsura, ce o îngăduie împrejurările modului de economie locală, ale solului și climei.

Cultura strugurilor și vinăritul trebuie să se propună în locurile acomodate culturai viilor și în regiunile, unde viile au fost nimicite de filoxeră, și replantarea acestora este o chestiune de viață pentru popor; sau acolo, ca s. e. în regiunile nisipoase, unde aclimatizarea viței de vie este un cardinal interes economic.

În regiunile muntoase trebuie să se pună pondul pe propunerea culturai pădurilor, a pomilor, a oilor și a lăptăritului.

Cultura arborilor este obligatoare în toate școlile populare pe baza ordinațiunii prezidiale Nr. 2051 din 1894 edată de ministrul ung. reg. al cultelor și instrucțiunii publice în înțelegere cu ministrul ung. reg. de agricultură în urma dispozițiunii §-ului 45 al art. de lege XXII. din anul 1894, și acolo, unde încă nu este la dispoziție alt teritor, este de a se propune în școala de arbori comunală.

(Va urma.)

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 15 Decembrie 1905.

Evenimentul cel mai însemnat întâmplat în săptămâna ultimă în piața de bani este, că la 11 Oct. Banca imperială germană și-a urcat etalonul de discount la 6%, care n'a mai fost în vigoare dela 5 încoace. Această urcare își va avea fără îndoială efectul său și asupra piețelor noastre interne de bani și se poate aștepta aproape cu siguranță, că și Banca Austro-Ungară va fi necesitată a-și urca etalonul la 5%, deși dispune încă de o rezervă de bancnote liberă de dare de

K 132 mil. Până în momentul când scriem aceste știri nu s'a luat în privința etalonului nici o hotărâre din partea Conziliului general, a căruia proximă ședință a fost proiectată abia pe 21 crt. După părerea cercurilor financiare bineorientate scumpetea aceasta de bani nu va fi prea durabilă, ci se așteaptă deja la mijlocul lui Ianuarie o ameliorare a situației.

Discontul privat a cotat în singuraticile piețe cum urmează: Budapesta, hârtii de prima bonitate 4 $\frac{1}{2}$ %, cambii de portofoliu 5—6%; Viena 4 $\frac{1}{2}$ %—4 $\frac{3}{4}$ %—5 $\frac{1}{2}$ %; Berlin 5%; Londra 3 $\frac{3}{4}$ %—3 $\frac{7}{8}$ % și Paris 2 $\frac{7}{8}$ %.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Concordia“, societate comercială pe acții în liquidare în Sibiu. Cu data de 4 Decembrie a. c. liquidatorii societății „Concordia“ numiți de adunarea generală dela 13 Decembrie 1902, publică, în conformitate cu §-ul 206 al L. C. darea de seamă finală despre rezultatul liquidării încheiate. Conform acestei publicațiuni din activetele societății s'au acoperit toate pasivele și anume astfel, că pretenziunile societății față de debitorii ei, arătate în publicațiunea dela 30 Iunie 1905 cu K 42.139-32, au trecut prin cesiune asupra institutului „Albina“, (unicul creditor al societății) drept acoperire a pretenziunii sale de K 41.021-93. Excedent de distribuit între acționari n'a rămas de loc.

CRONICA.

Necrolog. La 8 Decembrie a. c. a decedat dl Mihail Borbély de Finteuș, medic cercual, fondator și membru al direcțiunii institutului de credit și economii „Sălăgiana“ în Jibou.

Bancnote false à K 10. În timpul din urmă se ivesc în circulațiune tot mai des bancnote false, cu deosebire à K 10, la primirea cărora din motivul acesta se impune cea mai mare precauțiune. Conform unei ordinațiuni recente a ministrului de comerț, adresată oficiilor postale, de prezent circulează iarăș două felii de bancnote falzificate à K 10. Unele din ele sunt fabricate pe cale fotografică, au hârtie dură, culoare fundamentală sură, iar figurile sunt brune, spălăcite. Ținute cătră lampă falzificatele prezintă o culoare închisă. Pe partea textului maghiar primul zero („0“) din Nr. 017910 este foarte spălăcit, d'abia vizibil, iar pe partea cealaltă cuvântul „Serie“ este cu mult mai închis decât pe partea textului maghiar. Cifrele sunt imprimate ulterior pe bancnote, au culoare roșie vie și umezite nu se șterg.

Alte falzificate în circulațiune sunt fabricate asemenea pe cale fotografică și au hârtie dură, aspră; culoarea lor este brunie și coloratura atât de spălăcită, încât abia este legibil textul tipărit, iar conturile decorațiunilor abia se văd. Falzificatele poartă seria 1200 și Nr. 17,201, cari cifre sunt tipărite cu roșu viu și umezite nu se șterg.

SUMAR.

La situațiune. — Politica de discount a „Băncii Austro-Ungare“. — Școala economică de repetiție. — Revista financiară: Situațiunea. — Societăți financiare și comerciale: „Concordia“. — Cronică: Necrolog, Bancnote false à K 10.

„OLTEANA“,
cassă de economii, societate pe acții în Viștea-infer.

CONCURS.

Se publică concurs pentru postul de cassar la societatea pe acțiuni „Olteana“ din Viștea-inferioară, comit. Făgăraș, cu leafă de 800 coroane și taniemele statutare. Suplitele să se înainteze direcțiunii până la 23 Decembrie a. c. st. n. Dela concurenți se cere cauțiune de 1000 coroane în hârtii de valoare, realități sau bani gata.

Nr. 78 (1-1)

Direcțiunea.

Drepturile, datorințele și răspundibilitatea

membrilor din direcțiune

și

Drepturile, datorințele și răspundibilitatea

comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos,
directorul revistei „Magyar Pénzügy“

traduceri autorizate de

Constantin Popp,
funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Se pot comanda la traducător în Sibiu sau la Librăria arhidiecezană din Sibiu, cea dintâi cu prețul de K 3.—, iar cea din urmă cu prețul de K 1.50.

În editura Delegațiunii Băncilor Române
au apărut:

Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1.—, leg. K 1.50.

Anuarul Băncilor Române

Pe anii

1900 — 1901 — 1902 — 1903 — 1904 — 1905 — 1906.

Prețul: câte K 3.—.

Se comandă la Administrația „Revistei Economice“ în Sibiu (Nagyszeben).

Proprietar și editor: Dr. Cornel Diaconovich.

Au apărut

„BIBLIOTECA BĂNCILOR ROMÂNE“

Nr. 1.

Studii de contabilitate

(principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă)

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

Nr. 2.

Băncile Române

din
Transilvania și Ungaria

de

Constantin Popp,
funcționar la Centrala „Albinei“, Sibiu.

Nr. 3 și 4.

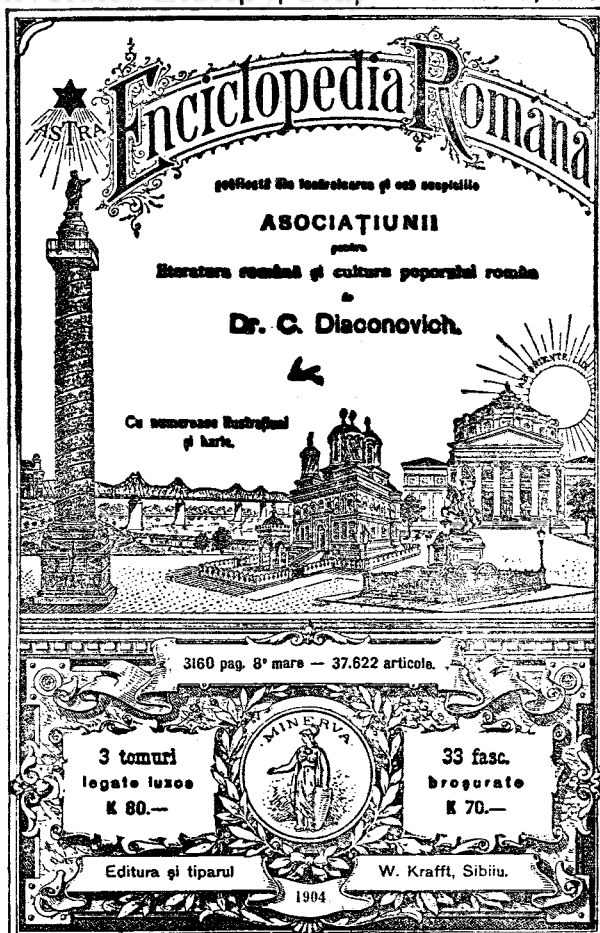
Efectele publice

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

Se pot procura dela Administrația „Revistei Economice“, cele dintâi à 50 fl. cea din urmă K 1.

Medalia de aur dela Expoziția științifică din București, 1903.

Se comandă la
Biroul „Asociațiunii“ Sibiu, str. Morii Nr. 6.

Tiparul Tipografiei arhidiecezane în Sibiu.